

DIGI- JA
VÄESTÖTIETO-
VIRASTO

Tukimateriaali tekoälyjärjestelmän yhteistoimintakäsittelyyn

VAHTI Hyvät käytännöt

27.5.2026

27.5.2026

Sisällysluettelo

1. Aluksi.....	3
2. Tarkistuslista.....	3
3. Tekoälyjärjestelmän YT-käsittely	3
4. Erilaiset YT-käsittelyt.....	4
4.1 Laista löytyvän listan perusteella	4
4.1.1 Työntekijöiden valvonta muuttuu.....	4
4.1.2 Tekoälysäädöksen mukainen korkean riskin tekoälyjärjestelmä otetaan käyttöön	5
4.1.3 Uudenlainen toiminnan analysointi	5
4.2 Muutoksesta johtuvat henkilöstövaikutukset	5
4.3 Työvoiman käyttämisen vähentäminen tekoälyn korvatussa ihmistyötä.	6
5 Mitä asioita YT-käsittelyssä tulee käydä läpi	6
1 [Kirjoita teksti tähän]	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
1.1 [Kirjoita teksti tähän]	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
1.1.1 [Kirjoita teksti tähän]	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

27.5.2026

1. Aluksi

Tässä ohjeessa käydään läpi tekoälyratkaisun YT-käsittelyä. Käytä tekoälyratkaisun käyttöönotossa organisaation omaa käyttöönottoprosessia. Tekoälysäädöksen mukaisuuteen voitte käyttää myös suomi.fi sivulla julkaistua [VAHTI itsearviointiohjetta](#). Lisäksi organisaation tulee päättää, ovatko sen mm. tekoälysäädöksen, tietosuojan ja tietoturvan sekä tiedonhallintalain näkökulmasta tehdyissä arvioinneissa **havaitut jäännösriskit hyväksyttäviä**. Nämä tulokset on hyvä kuvata YT-käsittelyssä.

Esimerkkilista ei ole tyhjentävä. Esimerkkien tarkoitus on herättää organisaatio huomaamaan, millaisissa tekoälyyn liittyvissä asioissa YT-käsittely tulisi käydä.

2. Tarkistuslista

Muista nämä asiat aina, kun otatte käyttöön tekoälyä. Mieti seuraavia kysymyksiä:

Voidaanko palvelu toteuttaa laillisesti esimerkiksi tietosuoja-asetuksen, tekoälysäädöksen ja työelämän tietosuojalain näkökulmasta.

Mitä velvoitteita käyttöönotosta seuraa, esim. tietosuojan tehtävät ja yhteistoimintavelvoitteet.

Muuttaako palvelu työntekoa. Jos muuttaa, kysy työnantajan edustajalta, onko tarvetta jonkinasteiselle YT-käsittelylle.

3. Tekoälyjärjestelmän YT-käsittely

Tekoälypalvelua käyttöön otettaessa tulisi arvioida samalla, vaikuttaako palvelu työntekoon siten, että asia tulee käsitellä YT lain edellyttämällä tavalla.

Ennakointi ja muutokset: Tekoälypalvelut kehittyvät huimaa vauhtia ja ne ovat jo nyt muuttaneet merkittävästi työn tekemistä. Organisaation tulee pohtia tulevaisuuden työntekoa ennakoivasti. Työnteon **muutosta tulisi suunnitella yhdessä** edustuksellisessa yhteistoiminnassa.

Tilannekuvaa on tuotettava myös henkilöstölle: Henkilöstö tarvitsee johdon lisäksi tilannekuvan tekoälyn käytöstä osana **tietotilinpäätöstä tai sisäistä viestintää**. Käytön **muutoksista tulee käydä YT-käsittelyä**.

Se toimii, joka ymmärtää -periaate: Kun tekoälyn käyttö aiheuttaa muutoksen työntekoon, tiedon tulisi kulkea organisaatiossa myös työnantajan edustajille, jotka vastaavat YT-prosessista. Tässä apuna voivat toimia esimerkiksi tekoälypalvelun ja valvonnan tuottajat ja organisaation omat tekniset asiantuntijat. Muutos työntekoon voidaan kuvata esimerkiksi käyttötapauksen kuvauksessa (esimerkiksi [VAHTI käyttötapauksen kuvaus](#)).

27.5.2026

Tekoälylainsäädöksessä mainitaan 26 artiklan 7 kohdassa YT-käsittely korkean riskin tapauksissa. Tämä tukee kansallista YT-lainsäädäntöä. **Kansallisessa lainsäädännössä** yhteistoimintavelvoitteet tulevat eteen matalariskisissäkin tilanteissa, jos muutoksella on henkilöstövaikutuksia.

4. Erilaiset YT-käsittelyt

Mitä on YT-käsittely? YT-käsittely tehdään organisaation oman YT-prosessin ja sitä koskevan lainsäädännön mukaisesti. Yhteistoiminta jaetaan valtionhallinnon näkökulmasta yksinkertaistettuna kolmeen eri kokonaisuuteen. Menettelyssä on eroja, riippuen siitä puhutaanko tekoälyjärjestelmästä, joka käsitellään:

4.1 Laista löytyvän listan perusteella

4.1.1 Työntekijöiden valvonta muuttuu

Pääsääntö on, että jos henkilöstöstä kertyvän tiedon kerääminen, käsittely tai tallentaminen muuttuvat, tästä tulee käydä YT-käsittely.

Valvonta osana prosessin kehittämistä:

- Esimerkitilanne: *Työntekijän arkityötä tullaan seuraamaan tekoälyn avulla. Tekoälyjärjestelmä laatii työntekijän arjesta samalla prosessia, jolla tekoäly korvaisi tulevaisuudessa työntekijän.*

Valvonta oheistehtävänä: Vaikka palvelun tarkoitus ei olisikaan valvoa työntekijää, jos dataa voidaan käyttää valvontaan, asiasta tulee käydä YT-käsittely.

- Esimerkitilanne: *jos palvelu tallentaa puhetta tai chat-keskustelua laadunvalvonnan vuoksi, samalla tullaan valvoneeksi työntekijää ilman valvontatarkoitusta.*

Lokitetöjen kerääminen muuttuu: Tekoälyjärjestelmä voi kerätä uudella tavalla lokitietoa palvelun käytöstä ja käyttäjästä.

27.5.2026

- Esimerkkitalanne: *organisaatiossa otetaan käyttöön turvallisuussyistä palvelun käyttöä valvova tekoälytyökalu, joka **muuttaa työntekijöiden valvontaa**. Työkalu voi valvoa koko henkilöstöä, mutta se ei välttämättä näy, kuin palvelun ylläpitäjille.*
- Esimerkkitalanne: *tekoäly valvoo jatkossa kootusti muiden ohjelmien lokitietoja.*

Viestinnän valvonta: Sähköistä viestintää säännellään tarkemmin, kuin muuta toimintaa. Jos palvelussa muutetaan viestinnän valvontaa, YT-käsittelyssä kannattaa kuvata, kuinka viestinnän suojaa, eli luottamuksellisuutta, eheyttä ja saatavuutta toteutetaan.

- Esimerkkitalanne: *organisaatiossa käyttöön otettavalle yleiskäyttöiselle tekoälyjärjestelmälle annetaan pääsy tarkastelemaan työntekijän sähköposteja ja tekemään niistä esimerkiksi tehtävälisteriä hänelle.*

4.1.2 Tekoällysäädöksen mukainen korkean riskin tekoälyjärjestelmä otetaan käyttöön

Korkean riskin tekoälyjärjestelmän käyttämisestä tulee käydä YT-neuvottelu tekoällysäädöksen 26 artiklan 7 kohdan mukaisesti.

- Esimerkkitalanne: *tekoälyä halutaan käyttää rekrytoinnissa työhakemusten jäsentämiseen.*

4.1.3 Uudenlainen toiminnan analysointi

Tekoäly voi esimerkiksi analysoida henkilötietoa uudella tavalla ja yhdistellä monenlaisia tietolähteitä ja tehdä johtopäätöksiä siitä, mitä tiedolla pitäisi tehdä.

- Esimerkkitalanne: *tiedon keräämisen käyttötarkoitus muuttuu aiemmasta siten, että kerätyllä tiedolla halutaan kouluttaa tekoälyä.*
- Esimerkkitalanne: *tekoälyjärjestelmä analysoi tunti-laskutus-, osto-, tehokkuus- sekä myyntitietoja ja tekee niistä kustannushyötyanalyysiä.*
- Esimerkkitalanne: *työvuorosuunnittelussa yhdistetään tekoälyn avulla työvuorotarpeet henkilöstön osaamisprofiiliin sekä aiempaan työvuorohistoriaan siten, että jokaisessa työvuorossa on mukana riittävästi erityisosaamista.*

4.2 Muutoksesta johtuvat henkilöstövaikutukset

Tekoäly aiheuttaisi henkilöstövaikutuksia, jotka johtaisivat olennaisiin muutoksiin esim. työtehtävissä, työmenetelmissä ja töiden järjestelyissä.

- Esimerkkitalanne: *olemassa olevan järjestelmään tulee tekoälytoimintoja, jotka muuttavat työn tekemistä olennaisesti.*

27.5.2026

- Esimerkkitalanne: *aiemmasta poiketen tekoäly tekisi valmistelevat työt työntekijän puolesta ja oma rooli olisikin jatkossa enemmän laadunvalvontaa ja työn tulosten tarkastamista. Työsopimus tai virka säilyy muuten ennallaan ja eivätkä tehtävät muutu niin paljon, että rinnastuisi irtisanomiseen.*
- Esimerkkitalanne: *työtehtävät lisääntyvät merkittävästi ja niitä tehdään yhä nopeammassa tahdissa, koska tekoäly avustaa työntekijää.*

4.3 Työvoiman käyttämisen vähentäminen tekoälyn korvatesa ihmistyötä.

YT-neuvottelut tulee käydä ennen kuin on vaara siitä, että yhdenkään työntekijän työtehtävää ollaan tekoälyn käyttöönnoton vuoksi lopettamassa kokonaan. Muista, että yhteistoimintalait edellyttävät oman prosessinsa työvoiman käyttöä vähennettäessä.

- Esimerkkitalanne: *irtisanomisuhka johtuu siitä, että käyttöön otettava puheentunnistamisratkaisu tulee vähentämään saneluiden litteroijien työtä merkittävästi. Työtehtävien muuttaminen edellyttää irtisanomisperustetta, eli tarjolla oleva työ tulee vähenemään pysyvästi ja olennaisesti.*

5 Mitä asioita YT-käsittelyssä tulee käydä läpi

YT-käsittelyssä on hyvä esittää selvitystä siitä, kuinka käyttöön otettava tekoälyratkaisu vastaa organisaation tarpeeseen, mitä hyötyä sen käyttöönnotosta on työnteossa ja kuinka ennakoituja hyötyjä ja mahdollisia haittoja mitataan käytössä.

YT-käsittelyssä käytettävän **kielen tulee olla ymmärrettävää ja annettavien tietojen tulee olla riittävällä tarkkuudella**, jotta saataisiin aikaan aitoa keskustelua käyttöön otettavasta teknologiasta. Lisäksi käsittelyä tulee edeltää huolellinen valmistelu, jossa kerätään riittävän kattavasti tietoa keskustelua varten. Esimerkiksi työntekijöille on hyödyllistä esittää testaaajien ja suunnittelussa käytettyjen kokemusasiantuntijoiden kuvauksia ratkaisun käytöstä ja sen vaikutuksista työn arkeen.

YT-käsittelyssä tulee kuvata **itsearviointin johtopäätökset** (eli otetaanko palvelu käyttöön ja millä hallintakeinoilla) sekä **mahdolliset hyväksytyt jäännösriskit**. **Hallintakeinoja** voivat olla esimerkiksi käyttöön otetut henkilötietojen pseudonymisoinnin ja anonymisoinnin keinot.

Viestinnän palveluiden osalta on kuvattava, kuinka palvelussa noudatetaan **viestinnän suoja**, eli luottamuksellisuutta, eheyttä ja saatavuutta.

Tehtävien muuttuessa on mietittävä, kuinka työntekijöiden **hyvinvointi varmistetaan** työtehtävien ja käsiteltävien aineistojen määrän kasvaessa tai muuttuessa merkittävästi. Esimerkiksi tehtävien tehostaminen voi lisätä yhden työntekijän tehtäväkuormaa, vaikka tekoäly avustaisikin tehtävissä.

YT-käsittelyssä on hyvä puhua siitä, kuinka työntekijöitä ohjataan teknisesti tai koulutuksella eettiseen ja työnantajan ohjeen mukaiseen käyttöön.

27.5.2026

- Järjestelmässä voi olla käytössä erilaisia **teknisiä keinoja**, joilla rajoitetaan esimerkiksi **eettisten periaatteiden** rikkomista järjestelmän avulla. Järjestelmä voi tunnistaa esimerkiksi hetun käytön ja joko estää käytön tai ilmoittaa käyttäjälle, että henkilötietojen käsittely on kielletty järjestelmässä. Tämä ei kuitenkaan ole täydellinen ratkaisu, sillä kaikkea toimintaa ei voi kontrolloida teknisin keinoin.
- Jos organisaatio ottaa käyttöön monikäyttöisen tekoälyjärjestelmän, käyttäjä voi helposti keksiä sille **alkuperäisen käyttötapauksen ulkopuolisia käyttötarkoituksia**. Teknisten rajoitusten lisäksi on erityisen tärkeää, että organisaatio **kouluttaa** käyttäjille tekoälyjärjestelmän **käytön perusteet, käytön eettisyyttä, sekä rajaukset**, mihin järjestelmää ei saa käyttää.
- YT käsittelyssä voidaan myös kuvata, kuinka esimiehet koulutetaan ohjaamaan työntekijöitä uudessa tilanteessa.

Yksittäisen **työntekijän vastuukysymykset** on avattava tekoälyä hyödynnettäessä:

- Kun otetaan käyttöön yleiskäyttöinen tekoälyjärjestelmä, työntekijällä voi olla vaikeuksia arvioida kriittisesti esimerkiksi tekoälyn käyttämän aineiston ja tuotosten ajantasaisuutta, riittävyyttä ja laillisuutta. Vastuun tuotoksesta tulee silti säilyä ihmisellä, vaikka toiminta muuttuu. Tämä tulee kuvata henkilöstölle.

VAHTI Hyvät käytännöt

8 (7)

tukimateriaali
tekoälyjärjestelmän
yhteistoimintakäsittelyyn

[Numero]

[Liite]

27.5.2026

